

Jeugdpanel pestgedrag en discriminatie

Mei 2024

Samenvatting

Situatie

Begin dit jaar gaven jongeren en docenten uit ons Jeugdpanel aan dat ze steeds vaker discriminatie op school zien. De helft van de jongeren in Nederland heeft wel eens gezien dat leeftijdsgenoten werden gediscrimineerd, vooral op school (Unicef, 2023). Echter blijkt dat er op school vaak geen geschikte plek is om een melding te maken. De wet 'vrij en veilig onderwijs' vereist de komende jaren meer inspanningen van scholen om onveilige situaties te herkennen en te verminderen. Zo moeten er op scholen betere regels komen voor klachtenprocedures en er moet een klachtenmeldpunt worden opgezet.

Doel

We willen inzicht krijgen in hoeverre Groningse en Drentse jongeren van 12-18 jaar op school vormen van pestgedrag of discriminatie zien. Specifiek wordt onderzocht wat jongeren ervaren, of ze erover spreken en wat hun meldingsvoorkeuren zijn.

De resultaten dienen als input voor scholen en maatschappelijke organisaties om veiligheidsbeleid en klachtenprocedures te verbeteren, en vooral deze beter te laten aansluiten op de wensen en behoeften van jongeren.

Hoofdvragen

Voelen jongeren zich veilig en gerespecteerd op school?

Zien jongeren op hun school vormen van pestgedrag en discriminatie? Met wie praten ze hierover?

Wat is belangrijk voor jongeren bij het melden van discriminatie?

Belangrijkste inzichten

- Veel jongeren zien of ervaren pestgedrag en discriminatie, maar er wordt relatief weinig over gesproken.
- Veel jongeren weten niet wat ze met hun ervaringen moeten doen, op het moment zelf, met wie ze erover kunnen praten of waar ze kunnen melden.
- Voor jongeren is het belangrijk dat ze op een veilige en vertrouwde plek hun verhaal kunnen doen. En dat melden anoniem kan en dat er iets met de melding wordt gedaan.

Aanbevelingen

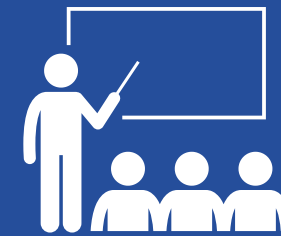
- Creëer een veilige schoolomgeving en bouw aan een goede vertrouwensband tussen school en leerlingen.
- Zorg dat er meerdere personen zijn waar een leerling terecht kan.
- Maak pesten en discriminatie in het onderwijs op een laagdrempelige wijze bespreekbaar.
- Zorg voor meer bekendheid en zichtbaarheid van antidiscriminatie-voorzieningen.
- Richt op elke school een volwaardig meldpunt in, in afstemming met de lokale anti-discriminatievoorziening, dat aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

De meeste jongeren ervaren veiligheid en respect op school.

Een kwart ervaart dit niet.

21% van de leerlingen is bang om op school door andere leerlingen gepest te worden. Leerlingen op praktijkonderwijs en vmbo zijn vaker bang om gepest te worden dan leerlingen op havo en vwo

64% vindt dat leraren echt luisteren naar wat leerlingen te zeggen hebben

63%

van de jongeren vindt de eigen school een plek waar leerlingen zich veilig voelen

24%

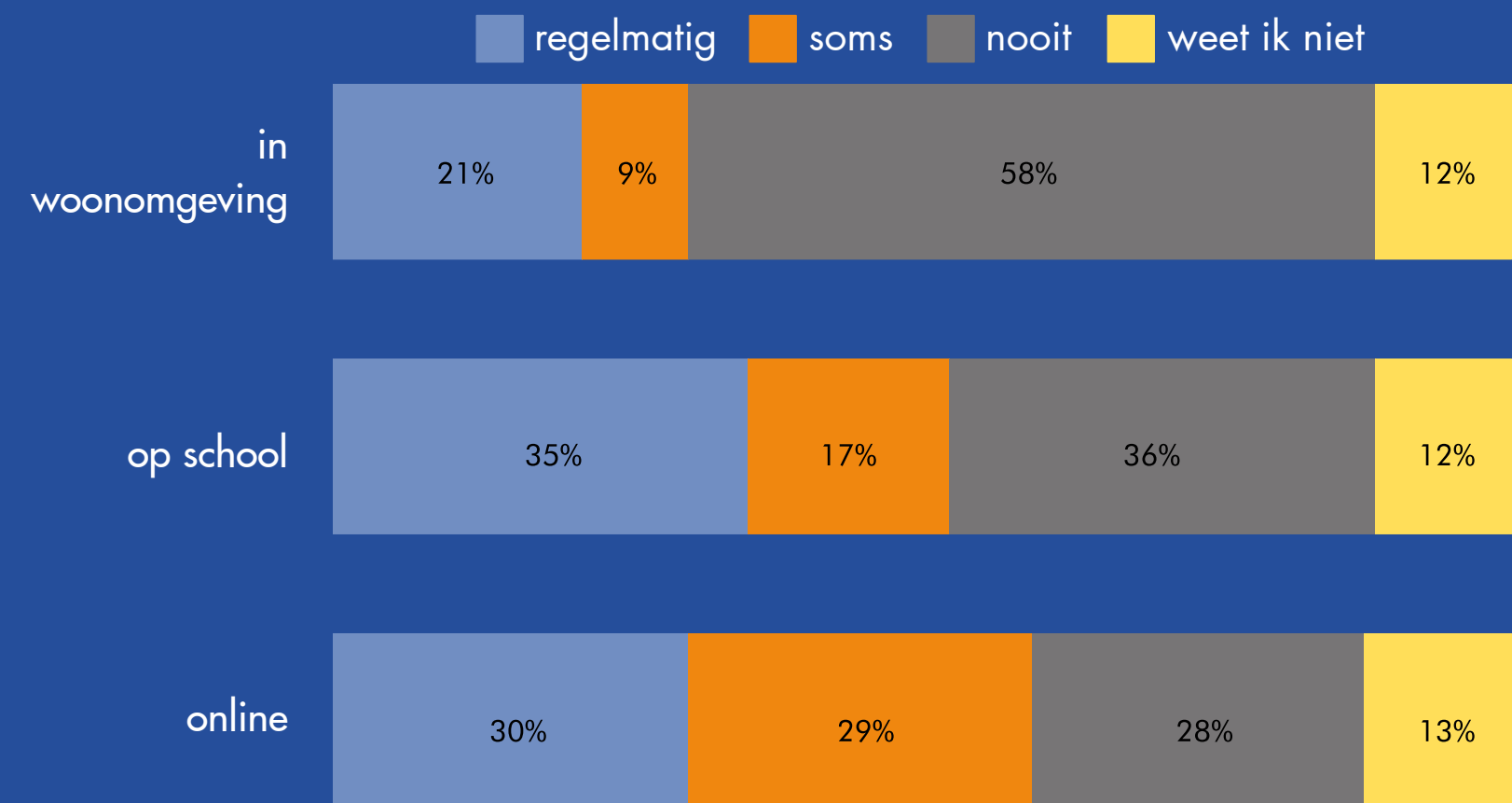
van de jongeren vindt school geen veilige plek

63% vindt dat leerlingen elkaar op school met respect behandelen

Jongeren zien discriminatie het vaakst op school of online gebeuren.

Ik merk dat jongeren worden gediscrimineerd...

Naarmate jongeren ouder zijn zien zij vaker discriminatie.

Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"In mijn cultuur worden meisjes anders behandeld dan jongens"

Docent Praktijkonderwijs:
"Leerlingen op onze school krijgen vaak opmerkingen te horen over hun opleidingsniveau. Ze zien dit bijna niet meer als discriminatie omdat ze het zo vaak te horen krijgen"

De helft van de jongeren praat nooit over discriminatie.

Op school wordt over het algemeen weinig over discriminatie gesproken.

52% van de jongeren van 12-18 jaar praat nooit over discriminatie

Meisjes praten vaker over discriminatie dan jongens

19% van de jongeren praat met vrienden over discriminatie

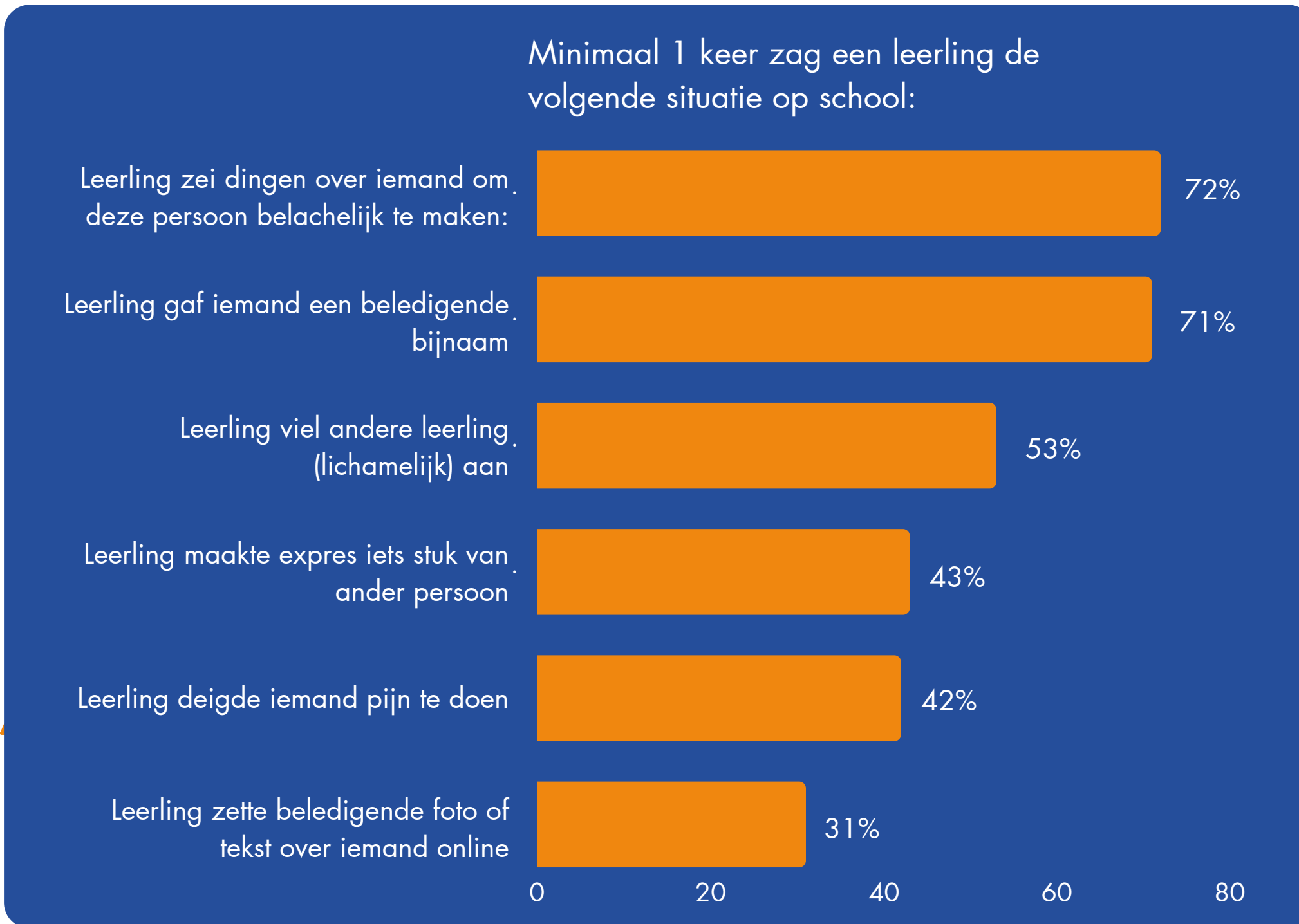
17% van de jongeren praat met ouders over discriminatie

14% van de jongeren praat op school over discriminatie

Het merendeel van de jongeren heeft de afgelopen 3 maanden pestgedrag op school gezien.

Dit verschilt sterk per klas.

86%

van de jongeren van 12 tot 18 jaar heeft afgelopen 3 maanden minimaal één keer pestgedrag gezien op de eigen school. Jongens zien iets vaker pestgedrag dan meisjes

Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"Als ik het zie ben ik bang om er wat van te zeggen, maar later heb ik het er wel met vriendinnen over"

"Ze moeten het zelf maar oplossen. Ik ga niet snitchen"

De helft van de jongeren heeft afgelopen 3 maanden zelf pestgedrag op school ervaren.

55% van de jongeren van 12 tot 18 jaar heeft in de afgelopen 3 maanden minimaal één keer zelf pestgedrag op school ervaren. Jongens vaker dan meisjes

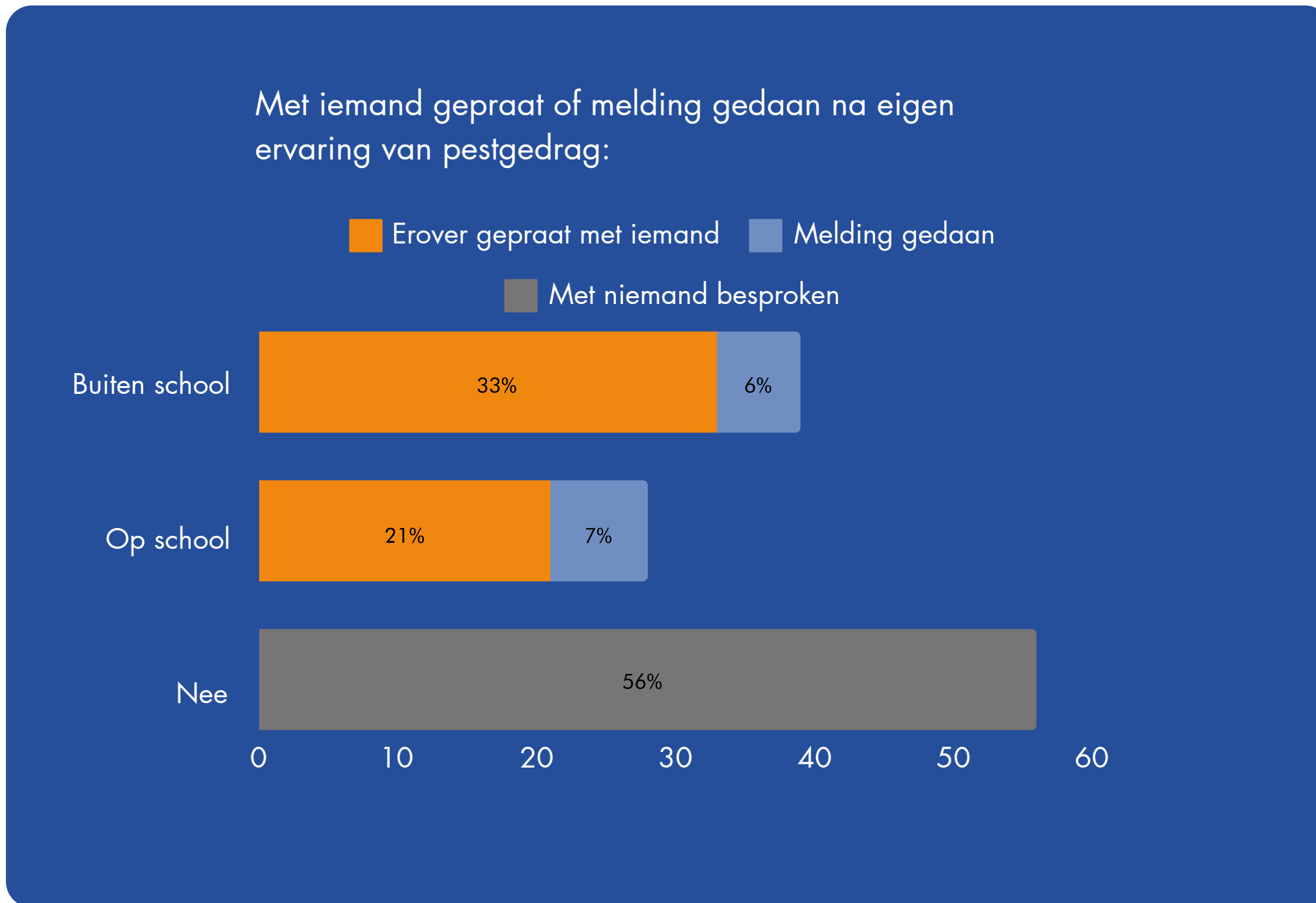
Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"Uitschelden gebeurt zo vaak. Het gaat het ene oor in en het andere oor uit"

"Ik word belachelijk gemaakt om de kleren die ik draag"

Jongeren bespreken vaker buiten school dan op school dat zij pestgedrag hebben meegemaakt.

56% van de jongeren heeft het pestgedrag met niemand besproken en nergens gemeld.

Jongeren geven aan dat ze het pestgedrag eerst zelf proberen op te lossen, voordat ze er met iemand over praten.

Uit de verdiepende lessen kwam naar voren dat het voor jongeren onveilig kan voelen om op school over pestgedrag te praten, omdat ze dan bang zijn dat het uitkomt en het pesten juist erger wordt.

Belangrijkste 4 redenen om niet te melden

1. Het was niet belangrijk genoeg
2. Ik heb het zelf opgelost
3. Ik wil er geen aandacht aan schenken
4. Melden helpt niet

Eén op de zes jongeren zou graag een officiële melding willen maken als zij discriminatie ervaren, maar 61% weet niet waar zij dit kunnen doen.

17%

Van de jongeren van 12 tot 18 jaar zou graag een officiële melding willen maken als zij discriminatie ervaren

37%

van de jongeren van 12 tot 18 jaar weet waar zij discriminatie kunnen melden

Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"Het hoeft niet altijd opgelost te worden. Je hart luchten helpt al een hoop"

"Om te melden moet je wel durven en daarvoor heb je zelfvertrouwen nodig"

"Ik ga niet melden. Als je gaat melden, dan pakken ze je"

De helft van de jongeren vindt dat het melden van discriminatie het beste bij ouders kan worden gedaan.

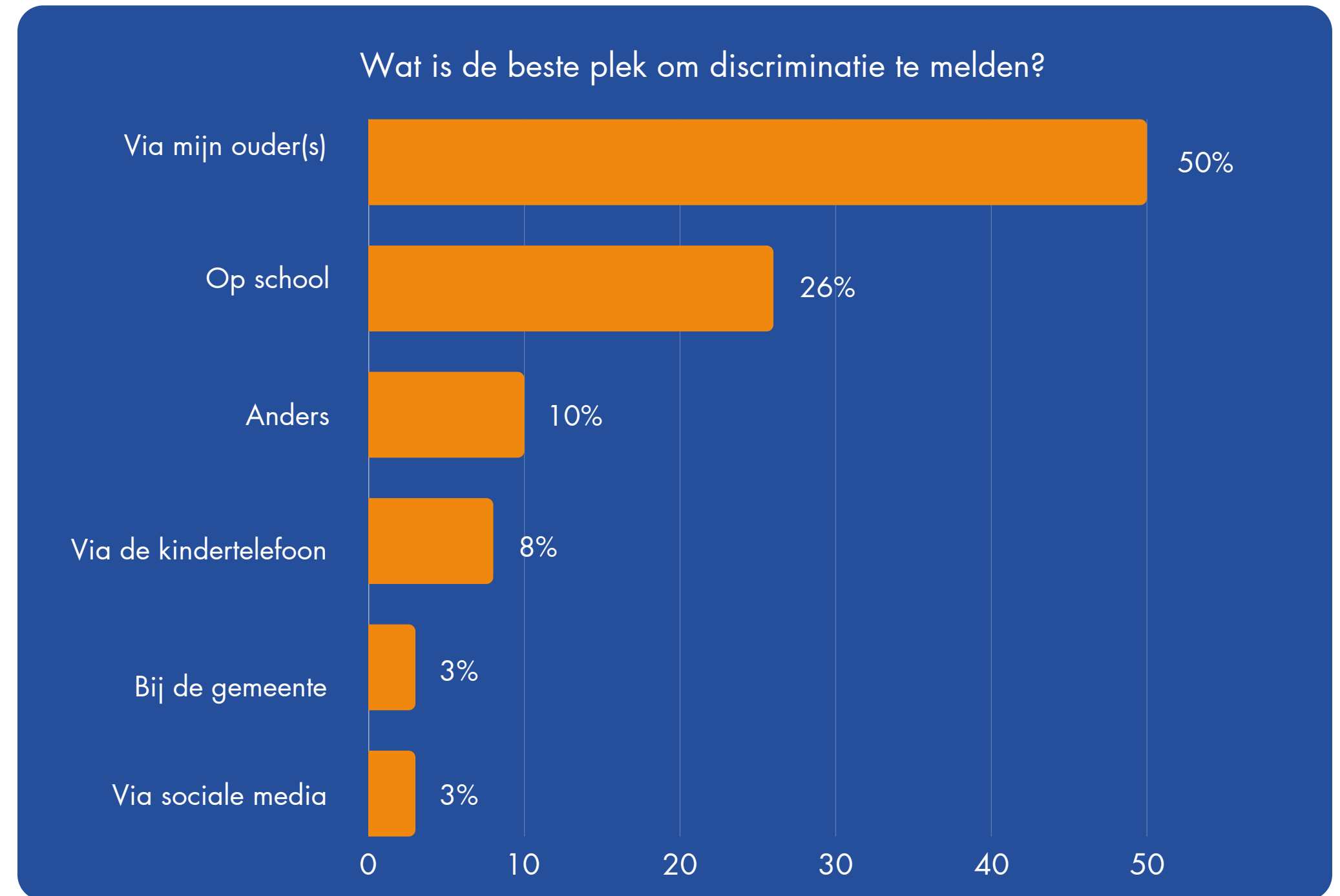
Dit verschilt sterk per klas.

Wat de beste plek is om discriminatie te melden, hangt volgens jongeren van de situatie af. Als de discriminatie op school plaatsvindt is dat de beste plek om te melden. Als discriminatie elders plaatsvindt dan ligt melden op school minder voor de hand.

Daarnaast speelt het schoolklimaat mee. Als er een veilig schoolklimaat is (vertrouwen onderling en in leraren), dan willen jongeren wel op school melden. Als dit niet het geval is dan melden ze minder snel op school.

Een quote uit de verdiepende les:

"Ik praat er het liefste over buiten schooltijd en niet met mijn mentor, want dat is niet vertrouwd genoeg"

Jongeren vinden het belangrijk dat er anoniem gemeld kan worden en dat er actie wordt ondernomen na een melding.

Oudere jongeren vinden het belangrijker dat er anoniem gemeld kan worden en dat er actie wordt ondernomen na een melding dan jongere jongeren. Ook meisjes vinden dit belangrijker dan jongens.

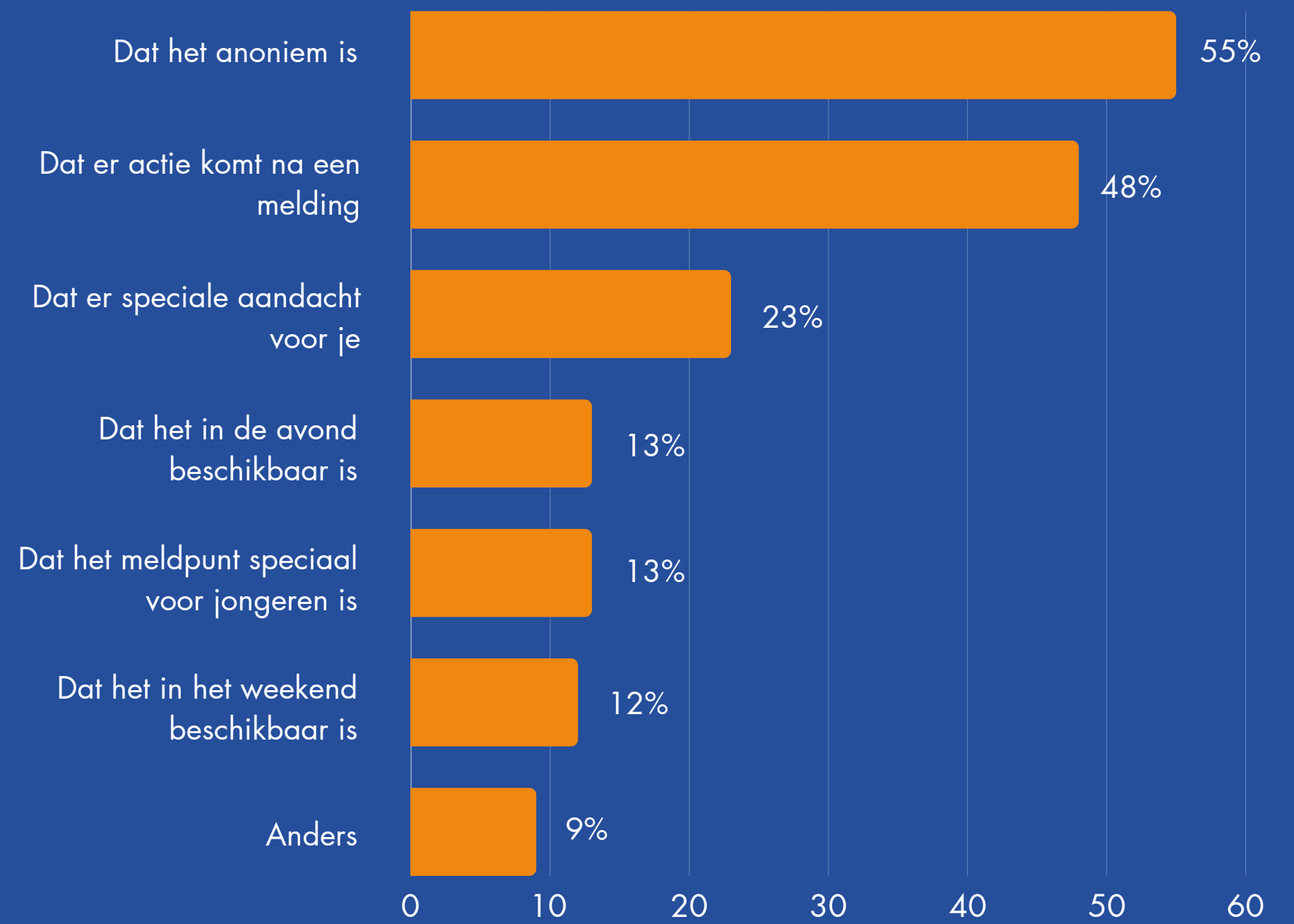
Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"Ik heb weleens meegemaakt dat er gemeld werd, maar dat er helemaal niets mee werd gedaan"

"Het is belangrijk dat de persoon waar je moet melden iemand is waar je goed mee kan"

N= 845

Wat is belangrijk als je discriminatie zou willen melden?

Wat is belangrijk voor een meldpunt op school?

Enkele quotes uit de verdiepende lessen:

"Hulp vragen aan: docenten, mentor, vriendinnen, ouders. Je kunt ook samen een melding maken"

"Dat het een persoon is die je wel kent"

"Dat er voorzichtig mee wordt omgegaan"

"Dat duidelijk is waar en hoe je kunt melden (duidelijk meldpunt, posters, makkelijk te vinden)"

"In ieder geval een plek waar je je veilig voelt. Je kunt ook samen met de docent een veilige plek kiezen"

"Dat je niet alleen bent op het moment dat je meldt: ga samen met iemand die je vertrouwt (vriendinnen, mentor, ouders)"

"Anonimiteit (mogelijkheid om te bellen of een brievenbus op school neerzetten)"

"Dat het geheim wordt gehouden, dat je iets in vertrouwen kun vertellen"

"Liever buiten schooltijd op een plek waar niemand je kan zien"

"In principe niet melden bij je mentor, tenzij je een goede mentor hebt die er aandacht voor heeft"

"Meisjes praten liever met een vrouwelijke mentor/vertrouwenspersoon"

Belangrijkste inzichten

- De meeste jongeren ervaren een veilig en respectvol schoolklimaat, toch zien veel jongeren pestgedrag op school.
- Het is belangrijk dat jongeren zich veilig en vertrouwd voelen om pestgedrag of discriminatie te bespreken of te melden.
- De helft van de jongeren die pestgedrag ervaren praat er niet over, bijvoorbeeld omdat het niet belangrijk is, om er geen aandacht op te vestigen of omdat niemand vertrouwd genoeg voelt om het mee te delen.
- De helft van de jongeren ziet wel eens discriminatie op school, maar op school wordt weinig over discriminatie gesproken.
- Een deel van de jongeren spreekt met vrienden of ouders over discriminatie. De helft van de jongeren praat nooit over discriminatie.
- Een op de zes jongeren zou graag een officiële melding willen maken als zij discriminatie ervaren, maar veel jongeren weten niet waar dit kan.
- Jongeren vinden het belangrijk dat discriminatie anoniem te melden is en dat er actie ondernomen wordt na een melding.

Aanbevelingen

Creëer een veilige schoolomgeving en bouw aan een goede vertrouwensband tussen school (onderwijspersoneel) en leerlingen.

Zorg dat er (naast de mentor) meerdere personen zijn waar een leerling terecht kan (bijv. anti-pestcoördinator, coach, vertrouwenspersoon), zodat het voor leerlingen makkelijker wordt om ervaringen te bespreken.

Maak pesten en discriminatie in het onderwijs op een laagdrempelige wijze bespreekbaar. Kies bijvoorbeeld om experts voorlichting te laten geven in plaats van de docent zelf.

Zorg voor meer bekendheid en zichtbaarheid van antidiscriminatie-voorzieningen bij jongeren, zodat jongeren beter weten waar zij terecht kunnen met hun ervaringen buiten school, en dit de anonimiteit versterkt.

Richt op elke school een volwaardig meldpunt in, in afstemming met de lokale anti-discriminatievoorziening, dat aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

Onderzoeksverantwoording

- Deze jongerenpeiling is uitgevoerd door Sociaal Planbureau Groningen en Trendbureau Drenthe, in samenwerking met Discriminatie Groningen en Discriminatie Drenthe.
- Het onderzoek is uitgevoerd via het Jeugdpanel Groningen en Jeugdpanel Drenthe, middels een online enquête op 9 verschillende VO-scholen* verspreid over de provincies Groningen en Drenthe.
- De uitkomsten van de enquête zijn door ons samen met een expert van Discriminatie Groningen of Discriminatie Drenthe besproken met circa 80 leerlingen op 6 verschillende scholen (tijdens een les Burgerschap of met de leerlingenraad).
- De enquête is afgenomen in maart 2024. De verdiepende lessen vonden plaats in april 2024.
- In totaal hebben 854 jongeren van 12-18 jaar meegedaan aan het onderzoek.

*Deelnemende scholen: Volta (Beilen), Stad & Esch Beroepencollege (Meppel), Praktijkonderwijs Meander (Hoogeveen), Hondsrugcollege (Emmen), Dr. Nassaucollege (Gieten), Esdalcollege (Borger), Greijdanus (Meppel), Ubbo Emmius Praktijkonderwijs (Stadskanaal), Dollard College (Winschoten)

Responsverantwoording

Totaal	854	100%
Groningen	124	15%
Drenthe	730	85%
Meisjes	427	50%
Jongens	389	46%
Anders	18	2%
Onbekend	20	2%
12-13 jaar	429	50%
14-15 jaar	351	41%
16-18 jaar	73	9%
Praktijkonderwijs	76	9%
Vmbo	472	55%
Havo	204	24%
Vwo	102	12%

Contact

Evelien Mulder
e.mulder@sociaalplanbureau groningen.nl

Femke de Haan
f.dehaan@sociaalplanbureau groningen.nl

Imke Oosting
i.oosting@trendbureau drenthe.nl

Edwin Slijkhuis
e.slijkhuis@trendbureau drenthe.nl